

8. USPJEŠNO STARENJE

◆Uobičajeno i uspješno starenje ◆Optimalno starenje ◆Stariji ljudi u budućnosti

UOBIČAJENO I USPJEŠNO STARENJE

Mnogi istraživači i stručnjaci razlikuju **uobičajeno**, “**normalno**” starenje od **uspješnog** starenja (prema Lemme, 1995.). U uobičajenom starenju okolinski čimbenici potiču procese primarnog, fiziološkog starenja. U uspješnom starenju, okolinski čimbenici imaju neutralan ili pozitivan učinak. Drugim riječima, starenje se više ne smatra nepromjenjivim, već promjenjivim procesom, pomoću raznih intervencija - medicinskih, psiholoških i socijalnih.

Cilj svih istraživača i stručnjaka u području gerontologije i psihologije starenja jest postići dobru kvalitetu života ljudi koji žive sve duže. Dvije teorije tumače mehanizme kojima ljudi to nastoje postići, ili im se može pomoći da postignu.

Teorija životnog ciklusa D. Levinsona (1978.)

Prema Levinsonu, *razvoj u odrasloj dobi odvija se urednim slijedom kroz razdoblja stabilnosti koja se smjenjuju s razdobljima prijelaza* (prema Kimmel, 1990). U razdobljima stabilnosti rješavaju se razvojni zadaci i ostvaruju se zacrtani životni ciljevi, a u razdobljima prijelaza propituju se životni ciljevi, istražuju se nove mogućnosti i vrše važni životni izbori. Levinson zaključuje svoju teoriju razvoja u odrasloj dobi na sličan način kao i Erikson – osoba je na kraju životnog vijeka rezultat načina na koji se razvijala kroz sva prethodna životna razdoblja. Osoba procjenjuje svoj život, osvrće se na početne ciljeve i na ono što je ostvarila. Ako je zadovoljna postignutim, prihvaća samog sebe, pa tako i vlastitu smrtnost, te stari na dostojanstven način. Ako nije zadovoljna postignutim, a više nema vremena ništa bitno promijeniti, osoba ne prihvaća sebe ni vlastitu smrtnost, boji se starosti i smrti.

Kognitivna teorija prilagodbe starenju J. Brandtstädtera (1994.)

Ljudi se mogu učinkovito suočiti s vlastitim starenjem pomoću sljedećih kognitivnih procesa:

- **Asimilacija** - aktivno **prilagođavanje** ili promjena životne situacije, tako da bolje odgovara osobnim **ciljevima i težnjama**. Npr. starija osoba dizanje utega nadomješta hodanjem u prirodi.

- **Akomodacija** - **prilagođavanje ciljeva i težnji ograničenjima**, tako da percipirani nesklad izgubi negativno ili prijeteće značenje. Npr. osoba zaključuje da je još uvijek bolje nego drugi vršnjaci.

- **Imunizacija - obrađivanje informacija eufemističnom interpretacijom** ili negacijom prijetećih informacija o sebi, tako da se osoba obrani od uočenog nesklada. Npr. osoba ističe : «Jesam spora, ali sam točna zbog iskustva.»

Uspješno starenje bi prema opisanoj teoriji bila **ravnoteža** između asimilativnih, akomodativnih i imunizacijskih procesa čuva osjećaj osobne vrijednosti i kontinuiteta (Brandstädter, i Greve, 1994).

Uspješno stari osoba koja je:

- Uspjela pronaći nove aktivnosti kojima zamjenjuje one koje je prerasla ili koje je bila prisiljena napustiti.
- Odlučila ostati aktivna - tjelesno, intelektualno, emocionalno i socijalno.
- Održala osjećaj kontrole nad vlastitim životom, podršku bliskih osoba u suočavanju sa stresnim događajima i problemima života, zdrav način prehrane i primjerenu tjelovježbu.

OPTIMALNO STARENJE

Optimalno starenje podrazumijeva selektivno ulaganje napora i korištenje alternativnih strategija i aktivnosti u svrhu kompenziranja gubitaka do kojih dolazi sa starenjem (Schaie i Willis, 1991).

Optimalno starenje jest:

- Odsustvo bolesti te dobro tjelesno funkcioniranje, očuvane kognitivne sposobnosti i aktivan život.
- Održavanje socijalne podrške.
- Ravnoteža između gubitaka i dobitaka.
- Pozitivan pojam o sebi, koji se održava procjenom i prilagodbom vlastitih mogućnosti.
- Maksimalno korištenje preostalog zdravlja na način da osoba izbjegava sve ono što ubrzava proces starenja odnosno da čini ono što ga usporava.

STARIJI LJUDI U BUDUĆNOSTI

Svaka nova generacija starih ljudi razlikuje se u nekoj mjeri od prethodne, uglavnom zbog promjena u životnim uvjetima.

Obrazovanje i umirovljenje:

Razina naobrazbe budućih starih bit će viša od one današnjih starijih ljudi.

Većina starijih umirovljenika danas su kvalificirani ili polu-kvalificirani radnici, a u budućnosti se može očekivati veći broj stručnih osoba.

Može se očekivati sve veći udio žena u skupini umirovljenika.

Društvena aktivnost:

Budući stariji ljudi će imati bolje financijske prihode, ali će i očekivati bolju kvalitetu života.

Očekuje se veća prisutnost i aktivnost budućih starijih ljudi u javnom životu i politici.

Potrebe za uslugama skrbi:

Novije su generacije starih ljudi tijekom života imale bolju zdravstvenu skrb od prijašnjih generacija starih ljudi.

Povećat će se zahtjevi za korištenjem stručnih usluga skrbi, zbog manje skrbnika u smanjenim obiteljima.

U obitelji, zbog produženog životnog vijeka sve će veći broj ljudi koji su pred ili tek u mirovini istovremeno skrbiti o vrlo starim i boležljivim roditeljima.

Kako se pripremiti na promjene?

Na razini društva:

Planiranjem razvoja socijalne, zdravstvene i druge skrbi za promijenjene potrebe starijih građana u skoroj budućnosti starenje postaje manji problem.

Tako se i postojeći stereotipi i predrasude o starenju polako povlače pred rastućim razumijevanjem i vrednovanjem starenja.

Na razini pojedinca:

Poticati uspješno starenje. Svakoj starijoj osobi mogu se preporučiti određena ponašanja kojima se održavaju sposobnosti i aktivnost. Neke od njih su sljedeće:

Preporuke za bolju prilagodbu starenju:

-Budite mentalno aktivni! Čitajte, planirajte, rješavajte probleme, križaljke. Nastavite učiti, promatrati, razgovarati.

-Održite tjelesno zdravlje! Redovito vježbajte! Dobro zdravlje čuva i kognitivne sposobnosti u starijih osoba.

-Smanjite opadanje kognitivnih sposobnosti! Ublažite opadanje sposobnosti (npr. mnemotehnikama)

-Prilagodite se na rad i mirovinu! Rad i aktivnost će vam pružiti zadovoljstvo i održati vaš um aktivnim.

-Održite duševno zdravlje! Možete kontrolirati svoj život i uspješno se suočavati sa stresom.

-Probudite interes za vjeru ili smisao života! Time ćete povećati životno zadovoljstvo.